

Επιμορφωτική Ημερίδα
«Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στο σύγχρονο σχολείο:
ζητήματα διαχείρισης της κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας»

11 Απριλίου 2014, Λευκωσία

Διοργάνωση: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Υπεύθυνη ομάδας επιμορφωτών: Αλεξάνδρα Ανδρούσου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αθηνών alandr@ecd.uoa.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η παρακάτω βιβλιογραφία προτείνεται από την ομάδα επιμόρφωσης ως ενδεικτική και διαρθρώνεται σε δύο κατηγορίες:

I. Επιστημονικά κείμενα σχετικά με ζητήματα ταυτοτήτων, μετανάστευσης και εκπαίδευσης.

II. Εκπαιδευτικά υλικά σχετικά με τη διαχείριση της εθνοπολιτισμικής ετερότητας, ιστοσελίδες και κείμενα για την αξιοποίηση τέτοιων εκπαιδευτικών υλικών στη σχολική τάξη.

I. Μετανάστευση, Ταυτότητες/Ετερότητες και Εκπαίδευση

Αβδελά Έ., *Διδάσκοντας ιστορία*, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών, 2003. (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Ανδρούσου Α., (2005) «*Πώς σε λένε;*» *Διεργασίες μιας επιμορφωτικής παρέμβασης στη μειονοτική εκπαίδευση*, Αθήνα: Gutenberg.

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν., (2004) *Ετερογένεια και σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών. (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν. (επιμ.), (2011), *Πολιτισμική ετερότητα και ανθρώπινα δικαιώματα. Προκλήσεις για την εκπαίδευση*, Αθήνα : Μεταίχμιο.

Ανδρούσου Α., Ασκούνη Ν., Λιοναράκη Σ., Μάγος Κ., (2001) *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες*, τόμος β: *Εθνοπολιτισμικές Διαφορές και Εκπαίδευση*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ασκούνη Ν., (2004) *Κοινωνικές ανισότητες στο σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών. (www.kleidiakaiantikleidia.net)

Βεντούρα Λ., Παπαταξιάρχης Ε., (2009) «*Η πρόκληση της μετανάστευσης*» αφιέρωμα, *Σύγχρονα Θέματα*, 107.

Borg C., Mayo P., (2008) "Για ένα αντιρατσιστικό πρόγραμμα στην εκπαίδευση: Η περίπτωση της Μάλτας" στο D. Macedo και P. Gounari, *Η παγκοσμιοποίηση του ρατσισμού*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Βουλαλάς Κ., κ.ά, (2005) «*Μετανάστες μαθητές και γονείς: από τη θεωρία στην πράξη*», *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 73.

Γεωργογιάννης Π., (1999) *Θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*, Αθήνα: Gutenberg.

Γκόβαρης Χ., (2001) *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*, Αθήνα: Ατραπός.

Γκόβαρης Χ., (2013) *Διδασκαλία και Μάθηση στο Διαπολιτισμικό Σχολείο*, Αθήνα: Gutenberg.

- Coehlo E., (επιμ. Τρέσσου Ε., Μητακίδου Σ.), (2007) *Διδασκαλία και μάθηση στα πολυπολιτισμικά σχολεία*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Cummins J., (1999) *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας* / (μτφρ. Σ. Αργύρη), Αθήνα: Gutenberg.
- Δαμανάκης Μ., (1997) *Η Εκπαίδευση των Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση*, Αθήνα: Gutenberg.
- Derman-Sparks, L. και ομάδα εργασίας A.B.C., (2005) *Καταπολεμώντας τις προκαταλήψεις. Παιδαγωγικά εργαλεία*, (μτφρ. Α. Χουντουμάδη, Ε.Μόρφη, επιμ. Α. Χουντουμάδη), Αθήνα: Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία».
- Δραγώνα Θ., (2003) *Ταυτότητες και εκπαίδευση*, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών. (www.kleidiakaiantikleidia.net)
- Δραγώνα Θ., Φραγκουδάκη Α. (επιμ.), (2008), *Πρόσθεση, όχι αφαίρεση, πολλαπλασιασμός, όχι διαίρεση. Η μεταρρυθμιστική παρέμβαση στην εκπαίδευση της μειονότητας της Θράκης*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Δραγώνα Θ., Σκούρτου Ε., Φραγκουδάκη Α., (2001) *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και Κοινωνικές Ανισότητες*, τόμος α: *Κοινωνικές Ταυτότητες / Ετερότητες – Κοινωνικές Ανισότητες, Διγλωσσία και Σχολείο*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Εταιρεία για την Ανάπτυξη και τη Δημιουργική Απασχόληση των παιδιών, (2004) *Μαζί. Παιδαγωγοί και γονείς στο διαπολιτισμικό σχολείο*, Αθήνα: Gutenberg.
- Zembylas M., (2010) "Children's construction and experience of racism and nationalism in Greek-Cypriot primary schools", *Childhood*, 17(3), 312-328.
- Zembylas M., Charalambous C., & Charalambous P., (2011) "Emerging stances and repertoires towards reconciliation in Greek-Cypriot teachers' interview accounts", *Journal of Peace Education*, 8(1), 19-36.
- Zembylas M., Charalambous C., Charalambous P., & Kendeou P., (2011) "Promoting peaceful coexistence in conflict-ridden Cyprus: Teachers' difficulties and emotions towards a new policy initiative", *Teaching & Teacher Education*, 27, 332-341.
- Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία», (1996) *Το πολύχρωμο σχολείο. Μια εμπειρία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα από την τέχνη*, (διγλωσση έκδοση: ελληνικά, αγγλικά), Αθήνα: Νήσος.
- Κουτσελίνη-Ιωαννίδου Μ., (2010), "Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και το Αναλυτικό Πρόγραμμα" *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, 14, 95-112.
- Μάρκου Γ., (1997) *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση: ελληνική και διεθνής εμπειρία*. Αθήνα.
- Μάρκου Γ. (Επιμ.), (1997) *Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: μια εναλλακτική πρόταση*. Αθήνα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Modgil S., Verma G., Mallick K., Modgil C. (επιμ.), (1997) *Πολυπολιτισμική εκπαίδευση. Προβληματισμοί- Προοπτικές*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νικολάου Γ., (2000) *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νικολάου Γ., (2005) *Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές αρχές*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Papadakis Y., (2008) *History Education in Divided Cyprus: A Comparison of Greek*

- Cypriot and Turkish Cypriot Schoolbooks on the "History of the Others", Oslo: International Peace Research Institute.*
- Παύλου Μ., Χριστόπουλος Δ. (επιμ.), (2004) *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Αθήνα: Κριτική, ΚΕΜΟ.
- Παύλου Μ., Σκουλαρίκη Α. (επιμ.), (2009) *Μετανάστες και Μειονότητες. Λόγος και Πολιτικές*, Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Philippou S., (2005) "Constructing national and European identities: The case of Greek-Cypriot pupils", *Educational Studies*, 31 (3), 293-315.
- Philippou S., (2007) "Policy, curriculum and the struggle for change in Cyprus: the case of the European dimension in education", *International Studies in Sociology of Education*, 17: 3, 249-274.
- Philippou S. & Klerides E., (2010), "Greek-Cypriot educational policy and curricula 1960-2010: on movement and stability in constructing national identities", *Cyprus Review*, 22 (2), 219-233. [Special Issue 'The State of Cyprus: Fifty Years after Independence' with C. M. Constantinou as Guest Editor]
- Philippou S., Kontonourki S., & Theodorou E., (2013) "Can autonomy be imposed? Examining teacher (re)positioning during the ongoing curriculum change in Cyprus", *Journal of Curriculum Studies*. DOI: [10.1080/00220272.2013.856033](https://doi.org/10.1080/00220272.2013.856033)
- Πλεξουσάκη Έ., (2004) *Πολιτισμός και σχολείο*, Αθήνα, Κλειδιά και Αντικλειδιά, ΥΠΕΠΘ/ Πανεπ. Αθηνών. (www.kleidiakaiantikleidia.net)
- Παιδαγωγικές δράσεις και διδακτικές προσεγγίσεις σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Το παράδειγμα του 132ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών*, Αθήνα: εκδ. Ντουντούμη. 2008.
- Σκούρτου Ε. (επιμ.), (2001) *Θέματα Διγλωσσίας και Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Νήσος.
- Σκούρτου Ε., Βρατσάλης Κ. και Γκόβαρης Χ., (2004) *Μετανάστευση στην Ελλάδα και εκπαίδευση: Αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης – Προκλήσεις και προοπτικές βελτίωσης*, Αθήνα: ΙΜΕΠΟ.
- Spyrou S., (2002) "Images of the "other": The Turk in Greek Cypriot children's imagination", *Race, Ethnicity & Education* 5 (3), 255-272.
- Σύγχρονα Θέματα*, 63, (1997) αφιέρωμα: «Εμείς και οι 'άλλοι': η διαχείριση της εθνοπολιτισμικής διαφορετικότητας».
- Symeonidou S., & Damianidou E., (2012) "Enriching the subject of Greek Literature with the experience of the 'Other': an approach that fosters citizenship education in Cyprus". *International Journal of Inclusive Education*, DOI: [10.1080/13603116.2012.717638](https://doi.org/10.1080/13603116.2012.717638)
- Τσιάκαλος Γ., (2000) *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τσιάκαλος Γ., (2006) *Απέναντι στα εργαστήρια του ρατσισμού*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Φραγκουδάκη Α. - Δραγώνα Θ. (επιμ.), (1997) «Τι είν' η πατρίδα μας;» *Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Χαραβιτσίδης Π., (2013), *Χτίζοντας ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο στην Αθήνα*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Vandenbroeck M., (2004) *Με τη ματιά του Γέτι. Η καλλιέργεια του σεβασμού του «άλλου» στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Νήσος.
- Wetherell M., & Potter J., (1992) *Mapping the Language of Racism: Discourse and the legitimation of exploitation Hemel Hempstead*, Harveset Wheatsheaf.

II. Εκπαιδευτικά υλικά /Ιστοσελίδες /Κείμενα για αξιοποίηση εκπαιδευτικών υλικών

www.kleidiakaiantikleidia.net

Επιμορφωτικό υλικό σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Περιλαμβάνει 34 μικρά βιβλία χωρισμένα σε 3 θεματικές ενότητες: 1. Διδακτική Μεθοδολογία, 2. Κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης και 3. Ταυτότητες και Ετερότητες. Έχουν γραφτεί από εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων με στόχο να απαντήσουν σε ερωτήματα που τίθενται σε διαφορετικά εκπαιδευτικά πλαίσια. Τα κείμενα συνδυάζουν τη διδακτική πράξη με τη θεωρία εξετάζοντας τα εκπαιδευτικά ζητήματα μέσα από τις διαφορετικές οπτικές επιμέρους επιστημονικών κλάδων και ταυτόχρονα επιχειρούν να αναδείξουν τη σύνθεση μεταξύ αυτών των διαφορετικών οπτικών. Όλα τα κείμενα ακολουθούν την ίδια δομή: ξεκινούν από την εκπαιδευτική πράξη, δηλαδή μια σκηνή σε ένα σχολικό πλαίσιο, και μέσα από μια διαδικασία ανάλυσης και σύνθεσης περνούν από τη θεωρία και καταλήγουν στα χέρια των εκπαιδευτικών ως κλειδιά για τη δική τους διδακτική πρακτική.

Ανδρούσου Α. (1996) *Εγώ κι εσύ, εδώ κι εκεί*, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο

Εκπαιδευτικό υλικό με τη μορφή παιδαγωγικής βαλίτσας. Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι με θέμα την κατανόηση της έννοιας της διαφοράς και της ομοιότητας με τον άλλο μέσα από παιχνίδια ρόλων με αντικείμενο τις διαφορετικές μετακινήσεις (μετανάστευση, προσφυγιά, εμπόριο κλπ). Το παιχνίδι είναι κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο του σχολείου. Περιλαμβάνει αντικείμενα, χάρτες, παζλ, εικόνες, ιστορίες ταξιδιών και τον «θησαυρό», μια δελτιοθήκη με γνωστικές πληροφορίες. Πρόκειται για μια ολοκληρωμένη παιδαγωγική πρόταση που απευθύνεται σε παιδιά από 9 ετών και πάνω. Περιέχει αναλυτικές οδηγίες για τον εκπαιδευτικό και μπορεί να συνδυαστεί με πολλά γνωστικά αντικείμενα (γλώσσα, λογοτεχνία, κοινωνική και πολιτική αγωγή).

<http://www.themelio-ekdoseis.gr/PaidgogikoPaixnidi.htm>

Περάσματα: Βιωματικό παιχνίδι της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Βασίζεται στη μέθοδο της προσομοίωσης, επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να βιώσουν πιο αποτελεσματικά μια μακρινή κατάσταση, μέσα από τη διαδικασία της δραματοποίησης και αναπαράστασης της πραγματικότητας. Στο εκπαιδευτικό υλικό της ιστοσελίδας www.unhcr.gr

Κάντε ένα βήμα μπροστά: Βιωματικό παιχνίδι ρόλων που περιέχεται στο **Compasito** – «Μικρή Πυξίδα», εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά, του Συμβουλίου της Ευρώπης. Διαπραγματεύεται θέματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό βοηθώντας στην προώθηση της ενσυναίσθησης απέναντι σε άλλους που είναι διαφορετικοί. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.childcom.org.cy>

Εγχειρίδιο για την ανεκτικότητα και την πολιτισμική ποικιλομορφία στην Ευρώπη, της Άννας Τριανταφυλλίδου: Στοιχείει στο να βοηθήσει νέους/-ες να καταλάβουν τι σημαίνει πολιτισμική ποικιλομορφία και να μιλήσουν για αυτές

χρησιμοποιώντας μία κοινή ορολογία. Απευθύνεται σε μαθητές λυκείου και προπτυχιακούς φοιτητές μεταξύ 17 και 23 χρονών, καθώς και σε καθηγητές γυμνασίου και λυκείου. Επίσης, απευθύνεται σε επιμορφωτές που διδάσκουν σε προγράμματα μετεκπαίδευσης καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ανά την Ευρώπη. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

<http://www.unhcr.gr/1againstracism/egchiridio-gia-tin-anehtikotita-ke-ton-plouralismo/>

Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε, (2000), (Επιμ.) Π. Χαραμή: *Σχολείο χωρίς σύνορα: μαθητικά γυμνάσματα στα ανθρώπινα δικαιώματα*. Αθήνα: ΚΕΜΕΤΕ.

Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της Ο.Λ.Μ.Ε., (2000), (Επιμ.) Π. Χαραμή: *Σχολείο χωρίς σύνορα-το βιβλίο της καθηγήτριας/του καθηγητή*. Αθήνα: ΚΕΜΕΤΕ.

Παπαστεργίου Β. & Τάκου Ε., (2013), *Η μετανάστευση στην Ελλάδα, έντεκα μύθοι και περισσότερες αλήθειες*, Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ.
<http://rosalux.gr/publication/i-metanasteysi-stin-ellada>

<http://noracismschools.blogspot.gr>: Ιστολόγιο εκπαιδευτικών με ταινίες, βίντεο, οπτικο-ακουστικό υλικό, σχέδια μαθημάτων και οδηγούς, θεατρικές και βιωματικές δραστηριότητες, λογοτεχνία, κείμενα, απόψεις κ.ά. Προτείνεται για την προσέγγιση θεμάτων διακρίσεων, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ρατσισμού, φασισμού, σχολικής βίας, σεβασμού της διαφορετικότητας κ.ά.

<http://www.a-athinon.gr/?p=602>: Ιστοσελίδα Α΄ Συλλόγου Αθηνών Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, με εκπαιδευτικό υλικό για τον ρατσισμό και τη διαφορετικότητα.

<http://antifasepelmeth.blogspot.gr/>: Ιστολόγιο της Αντιφασιστικής Επιτροπής Εκπαιδευτικών Θεσσαλονίκης.

<http://www.antmep.com/>: Ιστολόγιο του Αντιφασιστικού Μετώπου Παιδείας.

www.TheatroEdu.gr: Η ιστοσελίδα του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, με υλικό για την αντιρατσιστική εκπαίδευση, τον σχολικό εκφοβισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Χολέβα Ν., (2010), *Εσύ όπως κι Εγώ: εξερευνώντας τη διαφορετικότητα μέσα από το θέατρο*, Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.

www.unhcr.gr/1againstracism: *Και ένα θύμα ρατσιστικής βίας είναι πολύ: Εκστρατεία για την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας*, ιστοσελίδα της Υπάτης Αρμοστείας. Με εκπαιδευτικό υλικό για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μαρτυρίες μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα.

<http://www.unhcr.gr/refugeestories>: Ιστοσελίδα της Υπάτης Αρμοστείας με ιστορίες προσφύγων. Συγκεντρώνει ιστορίες ανδρών, γυναικών και παιδιών που βρίσκονται στην Ελλάδα, αφού αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους εξαιτίας διώξεων ή πολέμου, αναζητώντας ασφάλεια και προστασία.

<http://www.thetoc.gr/new-life/stop-racism/article/trianta-istories-gia-to-fobo>

Τριάντα ιστορίες για τον φόβο που γεννάει η διαφορετικότητα, μια καμπάνια για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

<http://www.polydromo.gr/index.html>: Πολύδρομο. Ομάδα για τη διγλωσσία, τον πολυπολιτισμό στην εκπαίδευση και στην κοινωνία.

https://www.youtube.com/playlist?list=PLI9J3KQvpgGcrbnn6NBoxJJ8_xiKfcShS

Ταινίες παιδιών από το 132^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

www.132grava.net: Ιστοσελίδα του 132^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αθηνών. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικό υλικό, παραγωγή των παιδιών και δασκάλων του σχολείου, καθώς και δημοσιευμένα κείμενα με ανάλυση των εκπαιδευτικών πρακτικών.

www.museduc.gr : Ιστοσελίδα του Προγράμματος για την Εκπαίδευση των παιδιών της μειονότητας της Θράκης. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικά υλικά για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αναλυτική παρουσίαση μιας πολύμορφης και πολυετούς εκπαιδευτικής παρέμβασης και βιβλιογραφία σχετική με το θέμα.

<http://gazikaplani.blogspot.gr/> Υπάρχουμε... Συνυπάρχουμε; Ιστολόγιο του συγγραφέα και δημοσιογράφου Γκάζιμεντ Καπλάνι.

- Ben Jelloun T., (1998) *Ο ρατσισμός όπως τον εξήγησα στην κόρη μου*, Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Elbow P. & Belanoff P., (1995) *A community of writers. A workshop course in writing*, New York: McGraw-Hill
- Δραγώνα Θ., (2013) «Συναντώντας την εθνοπολιτισμική διαφορά. Σχόλιο πάνω στην ταινία "Ανάμεσα στους Τοίχους"» (129-142) στο Π. Κιμουρτζής (επιμ.) *CineScience: Ο Κινηματογράφος στον φακό της επιστήμης*, Αθήνα: Gutenberg.
- Καπλάνι Γκ., (2010) *Με λένε Ευρώπη*, Αθήνα: εκδ. Λιβάνη.
- Φραγκουδάκη Α., (2013) «Ανάμεσα στους τοίχους (για την ταινία "Entre les murs"/"Ανάμεσα στους τοίχους", 2008, του Laurent Cantet)» στο Π. Κιμουρτζής (επιμ.) *CineScience: Ο Κινηματογράφος στον φακό της επιστήμης*, Αθήνα: Gutenberg.

«Ενδοϋπηρεσιακή Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Μέσης Εκπαίδευσης»

Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) κατά 85% και από εθνικούς πόρους κατά 15%, στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 1 «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και Προσαρμοστικότητα» του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή) για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.